Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: 'Svoboda', 81-83 Grand St., Jersey City, N. J. Тел.: HEnderson 4-0237 УНС: HEnderson 5-8740

РІК LXII. No. 76. TWO SECTIONS (SECTION 1) ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 21-го КВІТНЯ (APRIL) 1956. ДЕСЯТЬ ЦЕНТІВ — TEN CENTS Ч. 76. VOL. LXIII.

КОНГРЕСОВА КОМІСІЯ ПРИЗНАЧИЛА НА „ЗЕМЕЛЬНИЙ БАНК" 1.2 БІЛЬЙОНА

ТА СЕКРЕТАР РІЛЬНИЦТВА ДОМАГАЄТЬСЯ ОКРЕМОГО ЗАКОНОПРОЄКТУ ПРО СТВОРЕННЯ „ЗЕМЕЛЬНОГО БАНКУ"

Вашингтон. — Комісія Видатків в Палаті Репрезентантів ухвалила більшістю 36-ох до 7-ох голосів видати на „земельний банк" 1,200,000,000 долярів. Ця ухвала комісії подібна до закону з 1936 року, коли демократична більшість призначила була таку саму суму на збільшення фармерських прибутків. Але уряд президента Айзенгавера стоїть на становищі, що ухвала комісії, подібна до законопроєкту з 1936 року, не дає законної підстави створити „земельний банк", бо на це треба б окремого закону. Одночасно секретар рільництва Езра Тефт Бенсон зізнавав на Сенатській Комісії для Рільничих Справ і заявив, що треба б конче ухвалити новий окремий закон про створення „земельного банку", бо те, що зробила Комісія Видатків в Палаті Репрезентантів подібне до того, коли б хтось хотів „ставити віз перед кони". Бенсон сказав: „Ухвалення — 1,200,000,000 долярів для „земельного банку' без одночасного закону, який управнював би уряд давати гроші фармерам за неуправлені акри землі, — не зможе допомогти фармерам". Закон із 1936 року передбачав допомогу фармерам під час тодішньої депресії на консервацію землі. Тепер „земельний банк", запропонований урядом, має ще й іншу ціль: — зменшити фармерську продукцію, і тим способом зменшити запаси фармерських продуктів, які находяться в урядових магазинах та стримати зменшування цін на фармерські продукти. Ухвалений Комісією Видатків Палати Репрезентантів законопроєкт не дозволяє вже в цьому виборчому році виплачувати „згори" фармерам відшкодування за ті акри землі, які не будуть управлені в найближчому році, бо, як заявив демократичний конгресмен Джеймс Віттмен, це було б „нездорове явище". — Демократичний сенатор Аллен Дж. Еллендер заявив, що Президент мав законопроєкт про „земельний банк" в Загальному Фармерському Законопроєкті, якого не хотів підписати, і тому, на думку цього сенатора „Президент спізнився до корабля". На це секретар рільництва Бенсон відповів: „На мою думку Президент потрапив в час на корабель". Справу видатків на „земельний банк" і потрібного на це законопроєкту буде ще розглядати Повна Палата Репрезентантів, і можливо, що тоді ця справа буде вирішена по думці уряду.

ГЕН. МАРШАЛ КОНФЕРУВАВ ІЗ СТІВЕНСОНОМ

Ген. Маршал, колишній державний секретар і шеф штабу армії, відвідав Адлея Стівенсона і відбув з ним довшу інформативну розмову.

ХРУЩОВ ЗАСТЕРІГАЄТЬСЯ ПРОТИ „НАТИСКУ" ЗБОКУ АНГЛІЙСЬКИХ ГОСПОДАРІВ

Лондон. — Нікіта Хрущов заявив, що всякий натиск збоку англійських господарів на совєтських гостей погіршив би вигляди на успіх в теперішніх лондонських розмовах. Він сказав це у своїй великій промові, яку виголосив під час обіду в совєтській амбасаді, в якому взяли участь також англійські державні діячі. Проте з свого боку Хрущов старався зробити враження на англійських діячів вказуванням на великі совєтські осяги в ділянці далекосяжних літаків, керованих стрілен і водневої бомби. Мовляв, совєтські літаки можуть залетіти з Москви до Лондону за три і пів години, а міжконтинентальна керована стрільна робить ту дорогу в кількох хвилинах. Зрештою, Хрущов запевняв, що він приїхав до Лондону „з щирим серцем", щоб поправити англо-совєтські взаємини. Він заявив, що знає, що англійці „не люблять комуністів", але, мовляв, комуністи так само „не люблять капіталістів", проте „мусимо жити в мирі". Неможливо — підкреслив Хрущов — не признавати існування „такої могутньої держави, як Совєтський Союз". Хрущов ще раз заперечив газетні вістки, начебто метою їх відвідин було розсварити Англію з Америкою. Навпаки, мовляв, большевики були б вдячні Англії за посередництво в справі поправи взаємин між СССР і ЗДА. — Коли в дотеперішніх назверхніх виступах перше слово забирав Булганін, а Хрущов тримався позаду, то на тому обіді головним речником совєтської делегації був Хрущов. Булганін підніс лише тост за здоров'я королеви Єлисавети II, а у відповідь прем'єр Іден підніс тост на здоров'я паперового „президента" СССР Ворошилова. Англійський уряд оприлюднив короткий комунікат про те, що розпочались ділові наради між англійським урядом і приїжджими совєтськими гістьми, та що ті наради будуть тайні. Атмосфера в англійському громадянстві проти совєтських гостей надалі холодна, а то й виразно ворожа, тому й поліційні заходи для береження „милих гостей" дуже строгі.

ГАММЕРШИЛД ОСЯГНУВ ПЕРЕМИР'Я МІЖ ІЗРАЇЛЕМ І ЄГИПТОМ

Єрусалим. — Генеральний секретар Об'єднаних Націй, який перебуває тепер з мировою місією на Середньому Сході, офіційно оприлюднив, що Ізраїль і Єгипет погодилися на нове перемир'я, обов'язуюче від середи 6 г. пополудні. Уряди обох названих держав, головних антагоністів на Середньому Сході, видали до своїх військ ідентичні прикази з забороною будь-яких ворожих дій збоку регулярних чи нерегулярних частин. Заборонено стріляти, переступати кордон і вести в прикордонній смузі ворожу пропаганду. Ізраїль погодився також на встановлення нових обсерваційних пунктів в прикордонній смузі для членів Перемирної Комісії ОН генерала Бернса та на трохи більшу свободу рухів членів тієї Комісії. Єгипетський прем'єр Гамаль Нассер обіцяв Гаммершилдові не висилати більше партизантських „самогубних" загонів на територію Ізраїлю, а Ізраїль зобов'язався не переводити ніякої відплатної акції супроти Єгипту за останні дії тих загонів. Дальші переговори ведуться за відтягнення військ з-над кордону, чим була б поширена невтральна смуга. Бен Гуріон противиться цьому, бо, мовляв, це було б зі шкодою для жидівських колоній, які постали над самим кордоном та опинились би безборонними в „нічийому краю". Наради Гаммершилда з ізраїльськими лідерами продовжуються, після чого Гаммершилд вернеться на кінець тижня до Бейруту, звідкіль в наступному тижні поїде до Йорданії і Сирії. Поки він повернеться до Ню Йорку, він поїде ще раз до Єгипту і до Єрусалиму для нарад з прем'єрами Нассером і Бен Гуріоном. Тим часом в головній кватирі Об'єднаних Націй в Ню Йорку, як і в широкому світі, вістку про нове перемир'я в Палестині прийнято, як поважний успіх генерального секретаря Гаммершилда, дарма що основна ситуація між Ізраїлем та його арабськими сусідами залишилась без змін. Насправді, теперішнє перемир'я, це тільки потвердження перемир'я з 1949 року, що його раз-у-раз ламано і потім відновлювано завдяки заходам ген. Бернса та Ради Безпеки ОН, на терені якої вічно процесуються Ізраїль і його арабські сусіди, чергуючись в скаргах на порушування перемир'я. Все ж, гадають, що вже може тепер настане краща атмосфера і можливість обмірковування головної й істотної направи відносин, якою було б підписання мирового договору між Ізраїлем і його арабськими сусідами.

Представник державного департаменту перестерігає редакторів перед новою політикою Москви

Вашингтон. — На бенкеті, влаштованому з приводу річних зборів Американського Товариства Газетних Редакторів, що почалися тут в четвер 19-го квітня ц. р., виступив заступник державного підсекретаря ЗДА Роберт Морфі із промовою про загрозу нової совєтської політики. Він перестерігав зібраних керівників громадської опінії ЗДА перед зацікавленням себе і громадянства щодо справжніх інтенцій політики червоного Кремля, зокрема перед тим, щоб приймати за правду такі зміни в совєтській політиці, як перехід від одноособової диктатури до колективного проводу, чи відмова московських комуністів від мілітарних методів у здійсненні цілей комунізму. Для нашої цивілізації, — говорив Морфі — нова стратегія совєтських керівників не менше загрозлива, як була дотепер. Вона в однаковій мірі ворожа, але куди облудніша, за т. зв. воєнну совєтську політику. Америка не сміє робити такої фатальної помилки, як те, щоб залишити всі оборонні заходи зогляду на совєтську відмову від воєнних методів у здійсненні цілей комунізму. Навпаки, боротьба за охорону і вдержання нашої свободи мусить стати інтенсивнішою і для тієї боротьби ми мусимо зосередити всі наші сили і виказати якнайбільше фантазії і терпеливости. Успіх наших змагань і зусиль, — казав Морфі — залежить у великій мірі від нашої співпраці з іншими вільними націями світу. Принцип спільної безпеки в політично - економічній ділянці сьогодні такий же важливий, як і в мілітарній ділянці.

ЗДА поширили свою участь в Багдадському пакті

Тегеран. — З'єднені Держави стали фактичним, хоч не формальним учасником Багдадського пакту, приступивши не тільки в характері повноправного члена до його Економічної Комісії, але й Комісії проти підривних дій та рішивши становити постійне військове зв'язкове бюро між організацією Багдадського пакту й ЗДА, на чолі з генералом або адміралом. Оприлюднено це в комунікаті, який появився в четвер 19 квітня ц. р. в Тегерані, столиці Ірану. Конференція 5-ти держав, пов'язаних Багдадським пактом (Англія, Туреччина, Ірак, Іран і Пакистан) відбулась в Тегерані від 16 до 19 квітня ц. р. Чотири останні названі мусульманські держави були репрезентовані на конференції своїми прем'єрами і міністрами закордонних справ, Англію репрезентував її міністер оборони, а американську делегацію, що прибула в характері обсерватора, очолювали заст. державного секретаря Лой Гендерсон і адмірал Касседі. Комунікат стверджує однозгідність поглядів всіх учасників того пакту, що потрібний надалі з уваги на незмінність характеру міжнародного комунізму, хоч змінилась його тактика. Рішено відбути найближчу конференцію повної Ради Багдадського пакту на міністерському рівні в січні 1957 р. в столиці Пакистану Карачі, а до того часу відбути постійні зустрічі на нижчому рівні.

Помер голляндський підсудний в сенсаційному процесі в Індонезії

Якарта. — Леон Ніколяс Юнгшлегер, колишній голляндський штабовий старшина й шеф військової розвідки останньої війни, проти якого від 14 місяців ведено судовий процес в Індонезії нібито за змову проти її державної екзистенції, — помер у в'язничному шпиталі наслідком мозкового удару. Юнгшлегер, який взяв участь у здавленні індонезійського повстання проти Голляндії в 1947 році, але вернувся до Індонезії в 1950 році, як урядовець в голляндській цивільній корабельній компанії. Індонезійці арештували його в січні 1954 року під закидом антидержавної змови і від 14 місяців вели проти нього судову розправу, яка розпалила пристрасті в Індонезії та Голляндії та страшенне напружила взаємини між тими двома державами. Голляндський уряд і вся голляндська публічна опінія твердили, що весь процес проти Юнгшлегера сфінгований, опертий на штучно сфабрикованих і пофальшованих даних, з помсти за військову діяльність Юнгшлегера. Сам він рішуче заперечував, начебто він вів будь-яку антиіндонезійську роботу від часу одержання Індонезією самостійности. Суддя і прокуратор не були правниками. Правника-адвоката, який боронив Юнгшлегера в першій стадії процесу, примушено погрозами до втечі до Голляндії. Юнгшлегера боронила на суді, офіційно допущена, як його оборонець, його дружина, не-правник. Впродовж 14 місяців слухачі на тому процесі щоденно вигукували проти Юнгшлегера образи й погрози, жадаючи для нього кари смерти. Він втратив був за два роки в'язниці понад 40 фунтів ваги і, виглядав, як старець, хоч мав тільки 53 роки. Саме 27 квітня ц. р. мали проголосити присуд, а індонезійська преса не залишала сумніву, що він буде присудом смерти. На вістку про смерть Юнгшлегера, голляндський парлямент вшанував його стоячи однохвилинною мовчанкою, перервано теж на знак жалоби всі голляндські радіо- і телевізійні передачі.

Рутер домагається технічної й економічної допомоги Азії

Дітройт, Мишиґен. — Містоголова Американської Федерації Праці — Конґресу Індустрійних Робітників, який вернувся з поїздки по Індії, заявив, що ЗДА повинні поширити економічну й технічну допомогу тій країні. „Індійські провідники, — казав Рутер, — вірять у те, що боротьба за волю Азії відбудеться на рижових полях, а не на бойових фронтах. Індійці заявляли, що вони воліли б дістати техніків із ЗДА, як з СССР, який виявляє охоту вишколювати індійських техніків. Позиція ЗДА в Індії, — запевнив Рутер, — погіршилась, бо ця країна хоче діяти в Індії так, як діє в Европі, тобто допомагати їй у військовій ділянці, а Індія цікавиться економічними справами більше, як військово - політичними. Рутер зробив в Індії 4,000 миль, виголосив 118 промов, і тепер сподівається, що зможе скласти звіт президентові Айзенгаверові про свою подорож.

Секретар торгівлі Вікс за підвищення поштових оплат

Вашингтон. — Секретар торгівлі Сінклер Вікс, зізнаючи на Поштовій Комісії в Палаті Репрезентантів, заявився за збільшення поштових оплат, хоч проти цього протестують видавництва, які друкують часописи і книжки. Секретар Вікс сказав, що Крайове Товариство Продуцентів 28-го березня заявилося за збільшення поштових оплат, а Торговельна Палата ЗДА була за цим ще 21 липня 1953 року. Вікс закликав Конгрес прийняти урядовий законопроєкт про збільшення поштових оплат в такій висоті: оплату за звичайні листи збільшити з трьох до чотирьох центів від одної унції, оплату за посилки другої кляси збільшити на 30 відсотків впродовж найближчих чотирьох років, оплату за посилки третьої кляси — на 30 відсотків, і то негайно. Секретар торгівлі підкреслив той факт, що поштові оплати за посилки першої кляси не змінювано від 1932 року, другої кляси збільшено тільки на 3 відсотки, а третьої кляси — на 38 відсотків від 1932 р. Але в цьому самому періоді, тобто від 1932 р. кошти Поштового Уряду збільшено на 107 відсотків, внаслідок чого цей уряд має постійний недобір.

Намагаються за всяку ціну подолати відставання вугільної промисловости

На початку квітня в м. Сталіно (Донбас) відбулася всеукраїнська нарада 1300 молодих шахтарів і шахтобудівників, „передовиків соціялістичного змагання". Серед учасників наради немало було молоді, що прибула в Донбас минулого року „добровільно-примусовим" порядком на т. зв. комсомольські путівки і після демобілізації з армії та фльоти. З головною доповіддю виступив на нараді міністер вугільної промисловости УССР Кузьмич, який підкреслив, що в шостій п'ятирічці перед шахтарями України стоять особливо великі завдання. — Тепер, — сказав він, — шахти України дають коло одної третини всього вугілля, видобуваного в Совєтському Союзі, і майже половину дорогоцінного коксівного вугілля, а в новій п'ятирічці побудовано буде десятки нових шахт і в багато разів треба буде збільшити видобуток вугілля. При цьому міністер Кузьмич окремо підкреслив потребу підвищити продуктивність праці шахтарів. На шахтах Донбасу працює тепер 300 тисяч гірницької молоді, — заявив Кузьмич, яка мусить за всяку ціну подолати відставання вугільної промисловости.

Редактори американських часописів передбачають перемогу Айзенгавера

Вашингтон. — Редактори часописів, які з'їхалися на річну конвенцію Американського Товариства Часописних Редакторів, запитувані про вислід цьогорічних виборів, майже одноголосно заявили, що переможуть республіканці і президент Айзенгавер. Деякі редактори заявляли, що Айзенгавер мусить вести важку виборчу кампанію, але ні один з них не передбачав можливости перемоги демократів. Так само більшість редакторів твердила, що кандидатом на віце - президента буде Ричард М. Ніксон. Нечисленні редактори заявляли, що воліли б, щоб республіканським кандидатом на віце-президента був хтось інший, напр. сенатор Леверетт Солтостон. Значне число запитуваних не могли назвати, хто з демократичних кандидатів міг би бути найсильнішим противником Айзенгавера у виборах. На думку більшости редакторів, головними кличами під час виборчої кампанії будуть фармерська програма і справа скасування окремих шкіл для кольорових дітей.

Сенат за обмеження видатків на Міжнародну Організацію Праці, як довго там є комуністи

Вашингтон. — Сенат прийняв пропозицію сен. Джана В. Брікера, щоб ЗДА обмежили свою вкладку до Міжнародної Організації Праці при Об'єднаних Націях як довго в цій організації є делегати від працедавців і робітників із держав комуністичного бльоку. За цим внеском республіканського сенатора голосувало 35 республіканських і 8 демократичних сенаторів, проти були 32 демократи і вісім республіканців. Цей законопроєкт Сенат переслав до Палати Репрезентантів. Демократичний сенатор Пол Г. Даглес заявив, що вислід голосування свідчить про те, що більшість республіканських сенаторів заявляється проти допомоги закордонної, якої домагається президент Айзенгавер. Уряд був проти цієї поправки сенатора Брікера. Демократи твердили, що Сенат вмішується до закордонної політики, яку має вести Президент, але визнані республіканські сенатори (Новленд і Бріджес) були за внеском сенатора Брікера.

Державний департамент проти виміни професорів і студентів між Москвою і ЗДА

Вашингтон. — Державний департамент відкинув запропонований Гарвардським університетом плян виміни студентів і професорів між Совєтським Союзом і З'єдиненими Державами Америки, беручи до уваги те, що такі виміни — зокрема в торговельній і науковій ділянках дають куди більше користи Москві, ніж Америці. В пляні Гарвардського університету було передбачено, що восени цього року мали б виїхати до Москви два градуанти університету й один професор. Вони мали б перебути там цілий шкільний рік, слухаючи викладів, зглядно влаштовуючи виклади на Московському університеті. Москва на цей плян погодилася, залишаючи в Гарвардськім університеті справу вибору студентів і професора. Автори пляну обосновують його тим, що така виміна дасть американцям одиноку можливість познайомитися на місці з реальним думанням і почуванням підсовєтських людей. Представники державного, як теж інших департаментів думають знову ж, що навіть і таку виміну Совєти використовують з кожного погляду для цілей своєї пропаганди і що у висліді вона ніякої користи для ЗДА не дасть. Департамент державний ЗДА відкинув останнім часом кілька совєтських пропозицій в справі виміни делегаціями, які мали б відвідувати модерні американські технічні фабрики і лабораторії, мотивуючи це тим, що ознайомлення всіх совєтських учених і дослідників з досягненнями американської техніки лежить єдино в інтересі Совєтів — потенційного ворога З'єдинених Держав.

Федеральний Суд відмовився розглядати справу Ікарді

Вашингтон. — Суддя Федерального Окружного Суду Річмонд Б. Кіч вирішив, що суд не може розглядати справи бувшого лейтенанта Альда Л. Ікарді, якого обвинувачують за кривоприсягу перед Конгресовою Комісією, бо Комісія не мала права його допитувати. Ікарді мав брати участь в убивстві американського майора Вільяма Гологена, який в 1944 році діяв в запіллі в Італії, будучи на службі Уряду Стратегічної Служби. Італійський суд засудив Ікарді за участь в тому вбивстві, але американський суд відмовився його видати італійському урядові. Після того Конгресова Комісія переслухала Ікарді, який зізнав, що він не винен в убивстві майора Гологена. На цій основі федеральний суд хотів тепер судити бувшого лейтенанта за кривоприсягу, якої він допустився в зізнаннях перед Конгресовою Комісією, але оборонець Ікарді Едвард Беннет Вільямс поставив внесок, щоб Федеральний Суд відмовився розглядати цю справу, бо Конгресова Комісія не мала права вмішуватися до цієї справи.

В АМЕРИЦІ

● **Державний департамент** видав стотисячну візу чеському іміґрантові Иосифові Комзікові. чині. Це одна з тих віз, які чині. Це одвна з тих віз, які призначені для іміґрантів - утікачів згідно з новим іміґраційним законом.

● **26-річна негритянська** студентка Отерін Люсі, якої не прийнято до Алабамського університету, взяла дозвіл на вінчання з Г. Л. Фостером. Вона заявила, що не припинить своєї боротьби за прийняття на студії до цього університету.

● **Команда армії** нагородила військовими медалями п'ятьох членів Конґресу за хоробрість, проявлену під час другої світової війни. Медалі дістали: сенатор Чарлз Поттер, який втратив на війні обидві ноги (це вже його четверта медаля), Чарлз Е. Джовнес, Стівен Б. Деруніен, Філіпп Г. Вісвер і Генрі С. Рейсс.

● **Сенат ухвалив** і переслав до Палати Репрезентантів законопроєкт про допомогу потерпілим внаслідок стихійного лиха. В цьому законопроєкті передбачається, зокрема, безплатні мешкання для жертв стихійного лиха.

● **Промову президента** Айзенгавера, яку він виголосить на зборах Американського Товариства Часописних Редакторів в суботу 21-го квітня, передаватимуть чотири радіові й телевізійні стації від 10 до 10.30 вечорі того ж дня.

● **У Ню Йорку** в середу 25-го квітня відбудуться прийняття на пошану Адлея Е. Стівенсона. На прийнятті промовлятимуть: посадник міста Роберт Ваґнер, сенатор Герберт Г. Лімен і пані Ф. Д. Рузвелт. Інші демократичні провідники Ню Йорку, з Карміном Де Сапіо на чолі, підтримують, як демократичного кандидата на президента, губернатора Аверелла Гаррімана.

● **Кожний** з чотирьох осіб, які брали участь в побитті негритянського співака Нета (Кінґа) Кола в Бірмінгемі, Алабама, дістай найвищу кару: шість місяців тюрми, 100 долярів гривни та зворот судових коштів. Суддя похвалив співака Кола за його гідну поставу під час тієї авантюри.

В СВІТІ

● **Марокко** переживає чергову трагедію: після признання йому збоку Франції й Еспанії державної самостійности і об'єднання, починаються між самими арабами криваві міжпартійні розрахунки. Прихильники націонал - демократичної партії паші Ель Райсуні, приїхавши „джіпами" до бюра „незалежної" партії в м. Альказаквівір, в еспанській частині Марокко, спалили його, а схоплених там противників повбивали. Після того багато більше членів „незалежної" партії напали на палац паші і також спалили його, а мешканців, які не змогли врятуватись втечею, облили бензиною і зробили з них „живі смолоскипи". Еспанська цензура заборонила спершу друкувати про це. Еспанці і французи не вмішуються в бійки між арабами, вважаючи це за їх внутрішню справу.

● **Франсіс Такер** — це довголітній духовник в Монако, американець, який відіграв поважну ролю в тому, що князь Райніє ближче зацікався теперішньою своєю дружиною Грейс Келлі і поїхав до Америки, щоб познайомитись з її батьками у Филаделфії, де й проголошено його заручини. Отець Такер каже, що його місія закінчена і він виїздить з Монако. — У престольній залі, де 18 квітня ц. р. Райніє III узяв цивільний шлюб з Грейс, останнє вінчання відбулось 19 березня 1920, коли княжна Шарлотта, донька тодішнього князя Монако, Людвика II, вийшла заміж за французького аристократа, князя П'єра; з того подружжя народився 31 травня 1923 р. теперішній князь Райніє III.

● **Англійський посол до парляменту з Партії Праці**, Р. Р. Стокс, зголосив пропозицію, щоб уряд перебрав експорт до ЗДА шотляндської віскі, бо, мовляв, приватні її експортери багато втрачають на коштах транспорту. Речник уряду, не вдаючись у розгляд цифр, запитав цього посла: „Чи ви зустрічали коли в своєму житті шотляндця, який продав би вам щонебудь з власною втратою і нижче максимальної ціни?"

● **Шведський прем'єр** Таґе Ерлянґер, який відбув недавно широко резреклямовану совєтською пресою тритижневу подорож по СССР, пережив — повідомляє західня преса — важкий час у розмовах з большевицькими господарями. Вони раз-у-раз приставали до нього з „договором приязни", що мав би ґарантувати Швеції невтральність. Ерлянґер, соціяліст, який розкусив вдачу своїх московських сусідів, знає, що „ґарантія" невтральности Швеції збоку Совєтів дала б їм у практиці можливість повсякчасно встрявати у шведські справи. Тому на пропозиції большевиків він відповідав тою самою фразою: „це все вже охопляє чартер Об'єднаних Націй".

СВОБОДА SVOBODA
український щоденник UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ВТРАТА ЧАСУ У ЛОНДОНІ

Відвідини Хрущова й Булганіна з цілим гуртом їхніх прибічників у Лондоні — це неприємне видовище. Ми, українці, які маємо власний трагічний досвід із большевиками, різнимося в основному з теперішньою політикою західніх держав: ми вважаємо, що переговори з большевиками взагалі недоцільні, бо в остаточному вони не доведуть, не можуть довести, до злагоди між світом волі і світом неволі, світом свободи і світом поневолення. Ми не віримо в теорію англійського історика Тойнбі про можливість такої зміни большевизму, щоб він затратив свій імперіялістично-загарбницький зміст і розгін, не віримо в можливість такої еволюції большевизму, щоб завойовані ним народи і підкорені його режимові громадяни могли вільніше дихати. Всякі переговори з большевиками є — в світлі дотеперішнього досвіду — тільки зайвою втратою часу і водою на млин Москви, яка використовує такі „передишки", щоб посилювати розкладову, демобілізуючу пропаганду у вільному світі для власного збросння і політичного та господарського скріплення.

Підхід західніх столиць дещо інший: треба говорити з большевиками, бо, мовляв, вони „існують", є реальною дійсністю і є одним із тих чинників у світі, з яким можна або воювати, або миритися. А що воювати вільний світ не хоче, то мусить старатися замиритись і ці свої старання проявляти, власне, у безпосередньому стику з репрезентантами нинішньої Москви. Виходячи з бажання не прогаяти ні одної можливости, яка давала б хоч би найменший шанс для міжнародного відпруження, і президент Айзенгавер поїхав був у липні минулого року до Женеви для нарад за спільним столом із Булганіним і Хрущовим. В атмосфері тієї Женевської конференції і запросив приявний там англійський прем'єр Антоні Іден московських диктаторів приїхати до Лондону. Очевидно, що Антоні Іден запрошував їх не для приємности англійського уряду чи народу. Як глибокий прихильник компромісів, навіть таких гнилих, як компроміс з Молотовим 21 липня 1954 р. у Женеві в справі поділу В'єтнаму задля перемир'я в Індо-Китаї, Іден сподівався, що в розмовах із провідними большевиками, які триватимуть більше як тиждень в Лондоні — може вдасться осягнути щось, що зменшить небезпеку третьої світової війни.

Це строгий англійський політичний реалізм з погляду англійських інтересів, що їх з черги диктує географічне положення британських островів. І тільки міркування цієї політики та правила дипломатичного протоколу, а до того ж почуття староанглійської куртуазії продиктують Єлисаветі II прийняти убивників кузена її діда і стискати їм руку. Все це для англійського уряду дрібниця, аби тільки можна *було договоритися бодай в одній із тих міжнародних болячок, що криють в собі зародки нової війни.*

І тому англійський уряд кладе головний натиск у відвідинах Хрущова й Булганіна на ділові наради. А „милі гості" поквапно прийняли запросини до Лондону, щоб витягнути з них максимум пропагандивної користи в середині Совєтського Союзу, в „невтральних" країнах, в таких хитких настроями державах, як Франція, чи з такими численними комуністичними партіями, як Італія. Тож під час перебування большевицької делегації в Лондоні змагатимуться дві протилежні тенденції: англійська — в напрямку ділових нарад, і совєтська — в напрямку зовнішніх ефектів. Бо користю з отих відвідин совєтських вожаків буде в очах Заходу конкретний вислід розмов за закритими дверми, а користю в очах большевиків буде пропагандивний багаж.

Мабуть, обидві сторони здають собі справу і з того суперечного взаємного підходу до цілей лондонської візити, і з трудноців „договоритись". Бо ось Москва, щоб викликати в Лондоні прихильний настрій, старалась в окремому інтерв'ю Булганіна затерти враження, наче б Хрущов і Булганін поїхали до Лондону, щоб розсварити Англію з Америкою, а імлиста заява Молотова, що Єгипет не може рахувати на активну підтримку збоку СССР в його війні проти Ізраїлю — це має бути „концесією" для Заходу і першим доказом, що „варто було" запросити Хрущова й Булганіна до Лондону.

Лондонські ж господарі здають собі справу і з пропагандивних цілей приїзду Хрущова і Булганіна і з можливости, що з усієї тієї візити вийде ще одна невдача. І тому вони прийняли їх хоч чемно, куртуазійно, але з таким підкреслюваним холодом. Майбутність покаже, чи й тієї куртуазійної чемности не було забагато і чи все те приймання не було тільки втратою часу.

УБИВЦІ РЕАБІЛІТУЮТЬ СВОЇ ЖЕРТВИ

В останньому числі московского журналу „Вопросы Истории" вміщено статтю, автор якої, викриваючи Сталіна, пише, що в 1922 році він пропонував створити Російську Федерацію, включивши до неї Україну, Білорусь, Азербайджан, Грузію і Вірменію, як автономні республіки.

Ця пригадка з 1922 року, коли творилося СССР — Союз Совєтських Соціялістичних Республік, а Сталін був комісаром у справах національностей — належить до тих численних „разоблачений", ціллю яких є „розвіяти всі легенди", створені навколо Сталіна ним самим та його соратниками, нинішніми диктаторами.

У згаданій вище статті написано, що плян Сталіна про створення Російської Федерації „не відповідав вимогам дальшого зміцнення дружби радянських народів" і був відкинений Комуністичною партією, що, мовляв, схвалила й прийняла пропозицію Леніна про створення Союзу Совєтських Соціялістичних Республік, до якого окремі національні республіки входили б, як „суверенні".

Що більше, в тій же статті чорним на білому зазначено, що обвинувачення, стягнені на початку 1930-х років проти Миколи Скрипника — одного з найстаріших большевиків, большевицького чільного теоретика в національному питанні і колишнього комісара освіти УССР, який переводив українізацію шкільництва й державного апарату — були неправдиві і вигадані. Як відомо, під впливом тих обвинувачень Микола Скрипник в 1933 році покінчив у Харкові життя самогубством.

У тому ж таки журналі „Вопросы Истории", в іншій статті, зустрічаємо твердження, що ще в післявоєнному часі у Совєтському Союзі, внаслідок неправильного курсу, взятого Сталіним, допущено, так звані, ухили від визначеної Леніним національної політики. Ленін, мовляв, провадив енергійну боротьбу проти великодержавницького шовінізму, гостро осуджував великоруський шовінізм, як незгідний з інтересами і духом пролетаріяту, а Сталін цю боротьбу занехаяв.

Виходить, що Сталін, народний комісар у справах національностей, який засів на тому пості від самих початків большевицького перевороту в Росії, схибив також і в національній політиці. Обвинувачення Сталіна в „ухилах", в яких обвинувачував він і карав смертю ліво- і правоухильників на протязі 25 років, і ціла серія поновлених в усіх заслугах перед революцією людей, вимордуваних Сталіним з поміччю тих, що їх сьогодні поновлюють в заслугах, — явище насправді макабричне і в історії людства безпрецедентне. Адже ще не так давно нинішні миротворці Хрущов, Каганович і К° скаженіли на Україні, винищуючи куркулів, „буржуазних націоналістів" і націонал-комуністів, будували соціялізм на кістках українського народу. Не „страх юдейський" перед Сталіним, а паталогічна жадоба крови, прикрита революційною фразеологією, спонукала їх не лише виконувати, а й перевиконувати накази Сталіна, проявляючи надзвичайно бурхливу ініціятиву у переведенні масових убивств.

Чи не думають у Кремлі, що 20-25 років — час, достатній для того, щоб найглибші рани загоїлись, а найтяжчі моральні урази забулись? А може розраховують нові диктатори на нове покоління, яке не зазнало від них фізичних і моральних тортур?

Порушені в останніх числах „Вопрос'ів Истории" справи стосуються передусім українців. Приєднання Криму до України, формальне зрівняння українського народу з „старшим братом", підкреслювання в пресі „суверенности" України, українські прізвища, що зарясніли на високих постах в армії, партійному й урядовому апараті — все це започатковане було ще під час святкування 300-річчя Переяславської угоди. Отже, зміни в національній політиці заплановано в Москві вкоротці після смерти Сталіна. Тепер, у зв'язку з розвінчуванням Сталіна, вказується конкретного винуватця, що спричинив „викривлення" цієї політики. Виходило б, що антисталінська панацея — лік проти всіх московсько-большевицьких болячок — знаходить собі застосування також і в національній політиці.

Реабілітацію Скрипника, а з ним і інших чільних українських націонал-комуністів — Затонського, Шліхтера, Гринька та ін. — можна було припускати відразу ж після 20-го партійного з'їзду в Москві. На це прозоро натякав у своїй доповіді Анастас Мікоян, коли картав російських істориків за те, що неправильно представили роки „громадянської війни" на Україні, а зокрема ролю і значення в ній Косіора і Антонова-Овсєєнка. Українські історики, — сказав Мікоян, — зробили б це краще, а російським не треба було б до цієї справи і братися. В цьому припущенні ще більше скріплювала недавня реабілітація в Польщі Гомулка, що репрезентував нібито „націонал-ухильників" в польській компартії, і подібні ж „воскресення з мертвих" в Угорщині, Болгарії та Румунії.

Яку ціль ставлять собі Хрущов і К°, викликаючи з небуття тіні заморданих ними людей? Чи не найбільш правдоподібною відповіддю на це питання є намагання їх за всяку ціну відірватися, відмежуватися від Сталіна, щоб „замиритися" з його (і своїми) ворогами. Розпочавши широку кампанію за мир зустріччю в Женеві і понизливою візитою до Тіта, вони роблять тепер конкретні пропозиції співпраці і приязни: „капіталістичним акулам" Америки, соціялістичним партіям усього світу („соціялзрадникам"), а оце вже й націонал-комуністам, реабілітуючи для цього розстріляних українських націонал-кому-

(Закінчення на стор. 3-ій)

Любомир Ортинський

ПОЗИТИВНА ОЦІНКА ПОЛІТИКИ АДЕНАУЕРА

Щойно опубліковані висліди німецького інституту дослідження публічної опінії (т. зв. ЕМНІД в Білефельді, — відповідник американського Геллуп Інституту) разом з весняним сонцем Аскони уприємнять канцлерові Аденауерові його відпустку. Від 1949 р., відколи цей інститут переводить регулярно опити серед репрезентативного перекрою населення Федеративної Республіки Німеччини, майже осягнено рекордові числа з 1954 р. З запитаних тоді про політику канцлера 14% назвали її дуже доброю, 43% — доброю, 25% — середньою і тільки 6% екваліфікували її як злу. Наступні опити виявляли спадаючий тренд в некористь боннського уряду, і щойно теперішній опит дав висліди близькі до тих з 1954 р.: 61% запитаних оцінили позитивно політику коаліційного уряду, 34% поставились до неї критично чи негативно, а 5% не висловили свого погляду.

Об'єднання Німеччини і соціяльна проблема

є сьогодні найважливішими справами для великого числа німців. Тоді як у 1950 р. тільки 1% вважав справу об'єднання Німеччини за найважливішу, сьогодні цей відсоток зріс до 25, подібно як з справою життєвого стандарту, соціяльної справедливости, заробітної платні і цін зацікавлення зросло з 15% у 1950 році до 34%. Віддзеркалення куртуючих серед населення поглядів на градацію важливости проблем є такий їх відсотковий розподіл: найбільше число запитаних вважає соціяльну справедливість, підвищення рент і стабілізацію цін за важливішу від підвищення заробітної платні, що ще в 1950 р. домінувала в цьому комплексі. Також справа забезпечення мешканнями, що була висунена в 1950 р. 14% запитаних, і справа забезпечення працею, що була домаганням 25% запитаних, спали сьогодні відповідно до 7% і 1%.

Цікаво відзначити, що найбільший відсоток позитивних оцінок політики теперішнього боннського уряду, бо аж 56, припадає на дві південнонімецькі країни — Баварію і Вюртемберг-Баден, де відсоток негативних голосів є теж найменший, не сягаючи, в загальному, навіть 25%.

Очевидно, висліди такого роду опитів годі перецінювати, навіть вкалькулювавши факт, що добір опитованого кола населення переведений можливо найідеальніше і що можливість наглої флюктуації поглядів цього кола не повинна б виявляти великих амплітуд.

Німецька ініціятива в справі об'єднання

Відпустка Аденауера, а вслід за ним шефа опозиції Оленгауера призвели боннську політику до хвилевого застою. Її схвилювало тільки інтерв'ю французького прем'єра Молле про можливість роззброєння без попереднього об'єднання Німеччини. З Молле мав би канцлер побачитися і виснити, між іншим, також це питання, щойно наприкінці травня. В міжчасі спостерігачі боннської політики зацікавились відбутою цими днями у відпочинковій квартирі Аденауера конференцією з міністром закордонних справ фон Брентано і державним секретарем Гальштайном, що саме вернувся зі Стамбулу, де відбував нараду з німецькими амбасадорами на Близькому Сході. В добре поінформованих колах говорять про випрацювання в Асконі спеціяльної ноти до уряду СССР, що її має передати німецький посол в Москві Гаас. Ця нота подумана як німецьке становище до питання світового відпруження і роззброєння, отже посередньо є відповіддю на французьке становище і заступає погляд, що без попереднього об'єднання Німеччини світове відпруження неможливе.

Професійне військо

на взір стотисячної райхсвери Ваймарської республіки є в цих днях агітаційним кличем опозиції і навіть деяких коаліційних партій, в тому числі Німецької партії і БГЕ (Бунд Гайматсфертрібенен у. Ентрехтетен). Фон Менде, військовий експерт ФДП (Вільна демократична партія — група Делера), посол бундестагу і відомий прихильник концепції створення німецьких збройних сил, а колись навіть речник боннської коаліції в справі конечности й доцільности німецької ремілітаризації, — висловився на днях проти загальної військової повинности, але за професійне військо, укомплектоване добровольцями. Однак і в колах християнської демократії є розбіжності з поглядах на цю проблему, отже, в цій хвилі годі передбачати як оформиться німецький „бундесвер". У першій половині травня цій справі будуть присвячені великі парляментарні дебати і голосування, в якому, як виглядає сьогодні, шанси уряду не будуть великі.

Відпочинок для всіх дітей

хоче зорганізувати в Дюссельдорфі „Центральна спільнота для радісного відпочинку всіх дітей". Під цією найневиннішою, дещо довгою, назвою приховується вербункове бюро, фінансоване Міністерством культури совєтської зони Німеччини, яке поставило собі за завдання уможливити дітям робітників з ФРН безплатний побут у відпочинкових оселях т. зв. Німецької Демократичної Республіки. В минулих роках ця акція мала поважні успіхи, і понад 50 тисяч дітей з Західньої Німеччини відбули місячні, а то й двомісячні табори в совєтській зоні. Як стверджували діти після повороту, в тих таборах мали вони дуже добрий харч і ще кращу опіку, а про комунізм їм „навіть не говорили". Значить, — зорієнтувавшись, що комунізм серед дорослого населення Західньої Німеччини має малі вигляди, політичні стратеги зі східньо-берлінського Панкова рішили добитися до сердець молоді. Щоб забезпечити собі відповідні фонди, вони зобов'язали в східній зоні кожного робітника до одноразового „добровільного" датку у висоті 1% місячної заробітної платні на „поміч бідним дітям Західньої Німеччини". Одночасно централя професійної спілки в Панкові переводить курси для персоналу дитячих таборів, в програмі яких головний натиск зроблено на „патріотичне виховання".

Вже веденій згаданою закамуфльованою комуністичною організацією акції вербування дітей, — при чому в першу чергу береться до уваги дітей найбідніших родин, — пробує міністерство загальнонімецьких справ (кайзерс-міністеріюм) протиставити свою акцію.

М. Дудра

СТІВЕНСОН І ПРЕЗИДЕНТСЬКІ ВИБОРИ

Останні президентські вибори в Америці були замітні не так виборчими гаслами обох політичних партій, як їхніми кандидатами. Республіканці, які на протязі двадцятьох літ за Рузвелта і Трумана були в опозиції до більшости суспільно-економічних реформ, переведених в тому часі, виступили в виборах у 1952 р. з новою політичною програмою, яка, абстрагуючи від подробиць та подекуди нової фразеології, фактично зводилась до переліцитування демократичної плятформи.

Отже, американські виборці мали перед собою не так дві різні політичні програми, як двох різних кандидатів. Республіканці, крім нової програми, подбали тим разом ще й про кандидата, який мав особливо притягальну силу як воєнний герой. Факт, що республіканський кандидат не мав жадного політичного досвіду, не міг успішно протиставитись тій авреолі слави, яка оточувала переможного генерала. Очевидно, до висліду виборів спричинилась і та обставина, що двадцять років панування демократів — це таки задовгий час, щоб не назбирались різні жалі та нарікання на адміністрацію. Особливо привабливими були обіцянки республіканців закінчити „Труманову війну" в Кореї та зменшити податки. Деякі виборці просто бажали зміни, все одно якої.

В такій ситуації не допоміг демократам навіть такий винятковий кандидат як Адлей Стівенсон. Що був він особливим кандидатом, в цьому погоджувались не тільки його однодумці, але у великій мірі і його політичні противники. Передусім, він ніяк не шукав тієї чести, яка йому припала. В той час, коли генерал Айзенгавер зрікся свого посту головнокомандувача альянтських збройних сил в Европі, щоб активно старатися про номінацію на республіканського кандидата, Стівенсон до останньої хвилини ухилявся від цієї почести і прийняв її тільки на домагання демократичної конвенції. Прийнявши номінацію, він вніс із собою у виборчу кампанію зовсім новий стиль. Він старався вести себе так, щоб не посоромити ні себе, ні своєї партії, без огляду на вислід виборів. Ніхто не міг закинути йому, що він кривив душею чи старався демагогією здобути голоси виборців. Він обговорював тільки виборчі питання, не входячи в особисті порахунки, і обіцяв виборцям тільки те, що, уважав, зможе виконати. Його елегантна та гідна постава, глибока аналіза виборчих питань, поміркованість, красномовність і блискучий гумор знаходили загальне признання.

Здавалося б, що одиноким природним кандидатом на президента від Демократичної партії повинен знову бути Адлей Стівенсон. Демократична партія ледве чи могла мати кращого кандидата в попередніх виборах, а перемога республіканців — це не так їхній успіх, як особистий успіх їхнього кандидата. І донедавна Стівенсон був справді безконкуренційним кандидатом. Ситуація змінилась дещо від правиборів у Міннесоті, в яких Кіфовер несподівано здобув перевагу над Стівенсоном. Очевидно, правибори в одному стейті не перерішують ще цілої справи, а все ж таки вони дали притоку до нових міркувань на тему можливих демократичних кандидатів.

Як справді інтерпретувати ці вибори? Прихильники Стівенсона кажуть, що багато республіканців голосувало за Кіфовера тільки для того, щоб заамбарасувати Стівенсона і внести замішання в демократичні ряди. Тим часом прихильники Кіфовера твердять, що республіканські фармери голосували в добрій вірі за Кіфовера, який приобіцяв їм більшу підтримку на ціни їхніх продуктів, як Стівенсон, виявляючи таким чином своє невдоволення з дотеперішньої аграрної політики республіканської адміністрації. Це останнє припущення потверджує до певної міри вислід виборів у хліборобському стейті Висконсин, де Кіфовер одержав аж 42%, а Айзенгавер тільки 55% голосів (у правиборах в цьому стейті в 1952 р. Айзенгавер одержав 75% голосів).

Кіфовер не тільки приобіцяв вищі ціни на рільничі продукти, але взагалі виступив з більш радикальними кличами, як Стівенсон. Він твердить, що Демократична партія не сміє бути переліцитована республіканцями відносно ліберальности програми. Стівенсон уважає, що „чесність з собою" не дозволяє йому обіцяти виборцям „місяць на небі", тобто речі, які не можна чи не було б побажаним здійснювати. Таке становище не схвалюють прихильники Трумана, які вважають, що демократи можуть виграти вибори тільки тоді, коли матимуть ліберальнішу програму і вестимуть агресивну кампанію в стилі „дай їм чосу".

Деякі демократи побоюються, що і стиль виборчої кампанії Стівенсона не зовсім відповідає масі виборців. Вони кажуть, що в Міннесоті Кіфовер виграв вибори не тільки більш радикальними кличами, але й всією поведінкою. В той час, коли Стівенсон виголошував блискавичним темпом по кілька промов на день в різних місцевостях, Кіфовер виголошував менш блискучі промови, зате знаходив більше часу для виборців, вдавався з ними у балачки, тиснув їх руки тощо. Немає сумніву, що блискучі, стилеві промови Стівенсона захоплювали б парляментаристів, слухачів семінарів політичних наук чи взагалі інтелігентних слухачів, але чи знаходять вони достатнє зрозуміння серед маси виборців? Іншими словами, чи не говорить Стівенсон „понад головами слухачів"? Таке чули ми вже під час попередніх виборів.

На цю останню тему написав недавно статтю „Трискладова цивілізація" знаний американський колумніст, Труман Твил, в якій він каже, що коли Стівенсон справді говорить понад головами слухачів, то щось не в порядку з американським виборцем. На його думку, „коли кандидат на публічне становище відмовляється рахувати на інтелігенцію слухача, знижучись своїми промовами до такого рівня, нечачебто виборець був недотепою, то він ставить сам себе в кепську позицію. Якщо він вживе трискладового слова, то його оскаржать, що він говорить понад головами слухачів".

Чи справді Стівенсон — занадто великий „інтелектуал" для маси американських виборців? Незабаром правибори на Флориді та в Каліфорнії дадуть дещо яснішу відповідь на це питання. Покищо правибори в Іллиной знову сильно зміцнили становище Стівенсона.

Данило Богачевський

ТУХОЛЯ

(1)

У споминах оцих описаний останній етап наших визвольних змагань 17-19 років. Писані вони цілковито з пам'яти, бо остання світова війна змела з лиця землі всі мої записки. З ними пропало і все те, що стосувалося наших визвольних змагань, в яких я брав безпосередню участь від самих початків аж до останнього їх етапу — табору полонених старшин у Тухолі. Цей етап має свою вагу та свою історію, але про нього написано дуже мало споминів.

Батьком Тухолі, на мою думку був . . . тиф. Коли УГА перейшла Збруч, вона була тоді на Сході Европи найбільшою силою так щодо своєї організованости і здисциплінованости, як також щодо ідейности і посвяти. Була вона самопевна і йшла вперед, мов буря. А ідейно була так сильно вироблена, що всі намагання большевиків, щоб її знищити чи розложити, до самого кінця, не мали майже ніякого успіху. І, якщо б не тиф, то дуже можливо, що події на Сході Европи були б прийняли зовсім інший напрям.

Та прийшов непомітний, невмолимий ворог, супроти якого УГА була цілком безборонна . . . тиф. І то прийшов в трьох видах: тиф плямистий, тиф черевний і поворотний тиф. З могутньої на тодішні відносини ударної сили залишилися тільки рештки. Вони морально ще не заломилися, і на диво задержали повну дисципліну, та були вони фізично зовсім винищені і замкнені в загальновідомому „чотирикутнику смерти". Пісня УГА, як армії, була вже відспівана. Тоді надійшла зі Заходу свіжа, модерно виеквіпована польська армія в союзі з рештками армії УНР. Сподівання, що ми будемо включені в склад армії УНР, розвіялися. Ми мусіли скласти зброю та піти в полон. Тоді відділено старшин від стрільців (стрільців незабаром звільнено).

З перших днів того нашого полону, який спочатку був дуже „ліберальний", вбилися мені в пам'ять два дуже характеристичні моменти:

Під час нашого постою, коли ми так стояли і то з мінами досить невеселими, приступило до нас кілька польських старшин, чемно поздоровили і почали дуже цікаву розмову. Вони розпочали розмову більш-менш тими словами: „Чому ви панове такі сумні?! Таж ніхто не заперечить, що тими силами і тими засобами, які ви мали до диспозиції, ви доконали надзвичайних, просто подивугідних діл. Ми є вповні свідомі і того, що ваш один вояк представляє більшу вартість, як наших може і 10, та всі обставини проти вас, а обставини сильніші, як людина". Очевидно цілої тієї нашої розмови не пам'ятаю, а тільки менш-більш її зміст.

І ще один момент: В перших днях, заки ще звільнено стрільців, пішла вістка, що нас мають включити до армії УНР. Хто цю вістку пустив, і чи мала вона яку реальну базу, досі не знаю. Досить, що вона поширилася і ми потрохи повірили в неї. І я пішов тоді до своїх „хлопців" (вони були відокремлені) і запитав: Чи підете далі зо мною? (Мали йти на засаді добровільности). На це я дістав відповідь: „Пане поручнику, якщо дасте наказ, ми його виконаємо так, як ми виконували і досі". Та відповідь мене дуже зворушила. Та незабаром показалося, що ця вістка не була правдива.

Але ці наші ідилічні перші часи полону скоро проминули. Нас почали вантажити до вагонів та відсилати до табору полонених. Я попав до другого транспорту. Перший наш етап був у Львові. Тут нас приміщено на „Язлівці". Курс вже був досить гострий. Очевидно не було найменшої надії на те, щоб ми могли когонебудь побачити, і ми не мали найменшого поняття про те, що в Галичині діється.

Та яке ж було моє здивування, коли я другого дня мав таки гостей. Прийшов до мене мій „хазяїн", в якого ми мешкали, коли ще ходили до гімназії. Був це дуже цікавий тип ідеаліста, один з тих первісних соціялістів — ідеологів, тип дуже характеристичний, в якого покривджений та гноблений завсіди „мали рацію", людина, про яку можна було сказати „генте польонус, національ рутенус". Можна собі уявити, що він мусів вислухати, коли заявив, що хоче бачитися з нами, та все таки дістався до дротів, приніс дещо, поговорив кілька слів з нами, та приобіцяв, що на другий день знову прийде, і то вже з повнішими руками. І дійсно, як я довідався аж по моєму звільненні, він прийшов на другий день, але нас вже не застав ані на Язлівці, ані на головному двірці. Ми вже виїхали на Перемишль. До Перемишля ми доїхали щойно ранком. Тут знову звільнили трохи курс і дозволили на відвідини та коротку розмову. До поїзду вийшов мій брат і дуже був здивований, коли мене побачив. Бо за вістками, які все таки доходили до наших домів, „згинув старший, а іде молодший", а було якраз навпаки. Згинув мій молодший брат, бувший командант 4-го гуцульського куреня, команду якого я перейняв, коли виздоровів по тифі. В своїй ідейності брат запропонував мені, щоб я перебрався і втік, а він „дасть собі раду". Та в тодішніх відносинах я не міг прийняти тієї жертви. Ми скоро розпрощалися і я поїхав в напрямі Кракова, а він незабаром потім на Стшалкову і Домб'є. По виїзді з Перемишля курс дуже загострився. Нас замкнули в наших товарових вагонах, а згодом і задротували кільчастим дротом. І так ми їхали посеред бурхливого ворожого моря. Коли ми приїхали на якусь із стацій, ми почули таку розмову: Кого вйозон в тих вагонах? — Україньцуф — Цуж то за єдні? Нємци? — Нє, єще горсі од нємцуф! — Горсі! То бій пьякрев! І полетіло каміння по наших вагонах. Від Кракова аж на місце постою наших вагонів не відмикали.

ЗА ДУШУ УКРАЇНСЬКОЇ ДИТИНИ

Чимраз частіше доводиться чути про те, що наші діти розмовляють між собою лише по-англійськи, зачитуються „каміксами", цілими годинами дивляться в телевізор, захоплюючись його екзотичними, часто сумнівної моральности передачами. Якось на вулиці бачили ми жінку-українку, „нову" емігрантку з маленькою донечкою, народженою десь у Німеччині в ДіПі таборі. Мама говорила щось до донечки по-українському. На те донечка їй відказала: — „Мамо, говори до мене по-англійськи, я стидаюсь, як ти говориш до мене по-українськи..." Минулого року на літні дитячі відпочинкові оселі приїжджали діти новоприбулих емігрантів, з яких деякі говорили по-українськи з таким тяжким трудом, що, збоку слухаючи, не знати було, чи це діти „третього покоління", чи бог-зна якого.

Стверджування таких фактів викликає звичайно похитання голови, мовляв, — що ж порадиш, — тут обставини інші і світ не той на тає. Це фальшивий підхід. Бо і на „обставини" і на „світ" впливає людина.

Коли запитали загальнодомого проповідника Віллі Ґраґема, в який спосіб найкраще зарадити молодечій злочинності, він відповів: співпрацею трьох чинників — родини, Церкви і школи. Твердження Ґраґема стосується не тільки протидіяння злочинності серед молоді, але й кожному вирівнюванню дитячої вдачі.

З названих Ґраґемом трьох чинників маємо повний і необмежений вплив на той засіб виховання дітей, яким є дім, родина. Ми часто нарікаємо на нашу дитину, кажучи: що з неї виросте?, але не хочемо запитати себе: а скільки уваги присвячуємо ми нашій дитині; чи цікавимось ми тим, що діти роблять, яке мають товариство, що читають, і взагалі чи вживаємось у їхній дитячий світ, чи допомагаємо їм цей світ творити, керуючи їхньою фантазією, чи, навпаки, — дозволяємо вулиці виховувати наших дітей? Звичайно, внаслідок обставин, в яких живемо, ми змушені інтенсивно працювати. Працює не тільки батько родини, але й мати, — найчастіше чергуючись — одне вдень, друге вночі. І тут треба розрізнити бодай три категорії батьків: таких, що вповні усвідомлюють собі вагу виховання своїх дітей; таких, що не усвідомлюють собі тієї ваги і вважають за відповідніше заживати вільний час для своїх вигід, і нарешті таких, що, зайнявшись громадською чи політичною працею, „з вухами" застрягли в ній, і цю свою працю ставлять понад свої батьківські обов'язки. Недавно один наш гумористичний журнал вмістив такий жарт: батько сидить на кріслі і читає газету, а його малий синок, що бавиться біля нього, вже декілька разів кличе: „Тату, тату!.." — „Що ти хочеш з тим твоїм дурним татом?" — кричить, роззлостившись настирливим кликанням дитини, батько. — Це жарт, але скільки в ньому правди!

Нас до болю цікавить справа збереження українського елементу при українстві, при своєму народі, при своїй Церкві, при своїй традиції. Застрашуючим явищем є те, що серед новоприбулої імміграції лише за кілька років перебування її на новому терені є більший відсоток з явною тенденцією до відчуження супроти українства, як серед давноприбулих.

Бувають випадки, що наш громадянин, купивши число „Свободи", в якому раз на місяць появляється додаток для наших дітей „Веселка", на очах усіх присутніх в книгарні кидає вставку „Веселки" до коша, мовляв: що ж за напасть, я не маю дітей і не потребую „Веселки", а за збільшене число мушу платити 10 центів. Бідний цей громадянин! Видавництво „Свобода" „здерло" з нього раз на місяць зайвих аж п'ять центів! Це дійсно трагедія: дати раз на місяць на п'ять центів більше за число свого рідного часопису з додатком дитячого журналу для наших таки рідних, хоча може і не своїх дітей...

У міркуваннях на тему злочинности молоді американська преса раз-у-раз підкреслює, що головними причинами злочинности є недостатня увага дому-родини до власних дітей; нездоровий стан у родині, кепський приклад батьків. Внаслідок відлучення Церкви від держави у публічних школах не навчають релігії, а не всі батьки посилають своїх дітей до парафіяльних шкіл, де дитині ще змалку впоюють почуття пошани до Бога, батьків, старших взагалі і т. п. З нашого, українського боку, в цій справі ясно й одверто висловлюєся о. Василь Ваврик, ЧСВВ, у своїй книжечці п. з. „Трагедія сучасної молоді", вказавши на дійсну трагедію молоді, в тому числі нашої — української. В рецензії на цю книжечку д-р Лука Луців, між іншим, відмічає, що одною з причин злої поведінки молодих людей є брак для них зайняття, відсутність їх в молодечих організаціях, товариствах, де вони вкладовували б свою енергію в правильному напрямку і тоді, звичайно, не мали б часу й потреби вкладовувати її в незаконних поступках.

Тому ми, поставивши собі перед очі всі небезпеки, які несе з собою великоміське життя, і усвідомивши собі невідхильний вплив оточення, в якому ми знаходимось, мусимо справу виховання наших дітей включити до числа нашої „великої політики" і усвідомити собі, що вдержання наших дітей при українстві — це далеко важливіша справа, як здобування з-поміж американців приятелів для української справи. Очевидно, що не можна сказати, що в цій справі нічого не робиться. Навпаки, наша суспільність віддає відносно багато уваги справі виховання молоді, але цього ще замало. Тому, поки ще не зовсім пізно, з найбільшою енергією і в почутті найбільшої відповідальности, треба продовжувати і розгортати справу виховання нашого молодого покоління. Тим бодай частинно прислужимось визвольній боротьбі нашого народу.

М. Т.

УБИВЦІ РЕАБІЛІТУЮТЬ СВОЇ ЖЕРТВИ

(Закінчення зі стор. 2-ої)

нетів. Влізливістю і нахабством вони хочуть будь-щобудь втиснутися у вільний світ, переконуючи його, що вони вже не ті, що були, що вони вже демократи, щоб потім отруювати й розкладувати його зсередини. Справді бо, для опанування комуністам тої чи іншої країни вільних і революції — не є конечні. Для цього йдуть вони також на всілякі поступки у зовнішній і внутрішній політиці.

Але явище, яке найтяжче зауважити зовнішньому спостерігачеві — це поступки, які роблять вони несамохіть, під чимраз більшим натиском поневолених ними народів, зокрема молоді. Остання така вимушена поступка проявилася раптом 11 квітня на засіданні Центрального комітету комсомолу. Як подає „Комсомольская Правда", на цьому засіданні гостро критикували широко стосовану від довшого часу практику „добровільно-примусової" мобілізації молоді на роботи — т. зв. трудову повинність (розорювання цілинних земель, „боротьба на вугільному фронті" в Донбасі, „ударники соціялістичних новобудов" та ін.). Зрозуміла річ, що якби не було гострого спротиву молоді подібній практиці, то не було б і вимушеного гострого осуду цієї практики.

Гноблений народ, коли йому вдасться щось вирвати у гноблячого його режиму, ніколи не задовольняється досягненим. Навпаки, тоді скріплюється в ньому віра у свої власні сили, і він ставить дедалі більші вимоги. На які поступки підуть ще нові диктатори? В якому напрямі поведуть вони далі національну політику на Україні? Коли вирішать, що захитана після смерти Сталіна диктатура вже досить скріплена, щоб можна було знову розпочинати наступ проти народів?.. На всі ці питання навряд чи дасть хтонебудь сьогодні переконливу відповідь.

В кожному разі, при всякого роду реабілітаціях та інших „ліберальних" жестах і поступках можна завважити виразну межу — комуністичне „табу", поза яке нові диктатори не відступають і напевно не відступлять. Вони Сталіна б'ють, але не добивають: якась половинка, чи чвертка в ньому „хороша", ленінська. Вони сьогодні поплескують по плечах тіні замордованих Скрипника і Затонського, простягають руку українським націонал-комуністам, але „буржуазні націоналісти" були і є для них ворог число 1. Навряд чи реабілітують вони і Хвильового з Шумським, що хоч і були націонал-комуністами, але рівночасно були романтиками і... мріяли, а мрійників большевики не люблять. Також ніколи не порушать вони Сталінового насліддя, економічної основи совєтського режиму — колгоспної системи. Навпаки, тут вони — вірні сталінці. І доказом цього є хоч би останні зміни в колгоспному статуті, які ще гірше закріпачують селянство, затираючи останні різниці між селянином-хліборобом і державним рабом-робітником.

В. С-ко

ВІСТІ З УКРАЇНИ

(За совєтською пресою і радіом)

ВЕСНЯНА СІВБА В КРИМУ

Кореспондент „Правди" повідомляє з Симферополю:

„Незвичайна весна випала цього року в Криму. Сонячні теплі дні змінюються похмурими й холодними. Ночами землю сковують приморозки, дують сильні, пронизливі вітри... Нестійка погода гальмує розгортання польових робіт. Щоб не розтягнути сівби, колгоспники стараються використати кожну погожу годину, маневруючи силами й засобами. До 1-го квітня колгоспи Бахчисарайського району закінчили сіяти ранні зернові культури і завершують сівбу соняшника. Рівночасно готуються до сівби кукурудзи. А проте, далеко не все зроблено, щоб як слід підготовитися до сівби весняної. В деяких колгоспах, МТС і радгоспах не приділяється належної уваги підготові сівалок. Про успіх сівби рішатимуть люди..."

СПІЛКА СОВЄТСЬКИХ ЖУРНАЛІСТІВ

Як подає „Правда" (6 квітня ц. р.), 4-го квітня відбулося в Москві перше засідання оргбюра, що підготовляє створення нової всесоюзної організації — Спілки совєтських журналістів. У склад бюра — Н. Пальгунов (голова), Д. Горюнов і Д. Кромінов (заступники голови), І. Андреєв, Б. Бурков, А. Баулік, А. Басв, Г. Жуков, Б. Леонтьєв, М. Овсянніков, П. Потапов, А. Софронов, М. Сіволобов і І. Шепілов. Завдання Спілки совєтських журналістів, як сказано в її статуті; „об'єднати працівників редакцій газет, журналів, радіо та видавництв, сприяти піднесенню кваліфікації журналістів, вдосконалюванню газетно-журнальних жанрів, поліпшувати зміст і форму періодичних видань та радіопередач, виховувати молоді кадри совєтської преси.. „Окрему ролю призначається Спілці в поширенні міжнародніх зв'язків совєтських журналістів з журналістами вільного світу. На Україні Спілки журналістів досі не створено, а як видно зі складу управи всесоюзної спілки, жадного українського прізвища в ній немає.

АМЕРИКАНСЬКИЙ КОМІТЕТ ВИЗВОЛЕННЯ ВІД БОЛЬШЕВИЗМУ ВЛАШТОВУЄ НАУКОВУ СОВЄТОЗНАВЧУ КОНФЕРЕНЦІЮ

Ню Йорк. — В днях 28 і 29 квітня ц. р. Американський Комітет Визволення Від Большевизму влаштовує в Ню Йорку конференцію Інституту вивчення історії і культури СССР з низкою доповідей і дискусій. В рамцях цієї конференції виступлять: видавець „Енциклопедія Британніка" дост. Вільям Бентон (вступна промова), професор Фордгемського університету Н. С. Лясковський з доповіддю „Аналіза ХХ-ого з'їзду комуністичної партії Совєтського Союзу", професор Стенфордського університету Володимир П. Тимошенко з відчитом: „Совєтська агрикультурна політика і національне питання в СССР", професор з Колумбійського Університету Михайло О. Вєтухів говоритиме про „Сучасну совєтську науку", співробітник Білоруського Інституту Мистецтва й Наук професор Антін А. Адамович читатиме доповідь про „Актуальні аспекти совєтського реалізму", узбецький учений з Колумбійського Університету Русі Назар говоритиме про „Совєтську політику в Азії", Н. Н. Попп з Університету Вашингтона про „Монголію і совєтську далекосхідню політику" й економіст Джан М. Летич з Каліфорнійського Університету про „Совєтську закордонну економічну політику". Під час конференції, що відбудеться в залях Фундації Карнеґі для сприяння міжнародньому миру при Юнайтед Нейшенс плейс і 46-ій вулиці в Ню Йорку, відбудеться виставка творів мистців емігрантів. Участь у виставці братимуть українські, російські, білоруські і вірменські мистці. З українців виступить із своїми творами 12 мистців і три скульптори. Починається конференція в суботу 28 квітня о год. 10 ранку і в неділю о год. 1-ій по полудні.

З наших буднів

„ГОВОРИЛА НЕБІЖКА ДО САМОЇ СМЕРТИ"

Мені здається, що Товариство Прихильників Визвольної Боротьби України (добра назва для автора, якому платять від рядка!) впало на ґеніяльний спосіб — як притягати людей на дискусійні вечори:

Запрошувати на доповідачів поляків.

Те, що ділось на доповіді д-ра Клявдіюша Ґрабика в Народному Домі, переходить, як то кажуть, всяке поняття. На залі, де, звичайно, на доповідях тоскує 10—15 осіб — двері ламались і стіни ломали від напирючої публіки так, що врешті пан поліцай мусів загородити вхід ще кільком безталанним політемігрантам, які, з відповідними заввагами на адресу організаторів, відійшли додому.

Чув я, потім, як у Клюбі „Лис Микита" один земляк кепкував собі: „Напевно галичани, як до цирку, давно не бачили живого поляка!" Правда — западняки переважали, але й немало було на залі представників інших східних земель, від Кубані аж до Хусту. Явилися, навіть, такі слухачі, що їх ніде ніколи не зустрінеш: ні в церкві, ні під церквою, ні в театрі, ні на жадній академії, ані в національній барі...

Чого вони сподівалися, ці пришельці з іншої планети?.. Що лебедівці спеціяльно заманили на своє подір'я бувшого сидека, щоб його зв'язати, спекти живцем і з'їсти?

Якщо вони так думали, то гірко розгарувались: нащадки Залізняка і Гонти прийняли пана Ґрабика з куртуазією, якої, може, й він сам не сподівався, зустріли й попращали „рясними оплесками", а капризкині ще й запросили на гірілку. Розуміється, пан доктор віддав також дуже гладко: розвинув перед нами ще одну теорію з циклю „Кохаймі сен", снував рожеві мрії кооперації українсько - польського бльоку в майбутньому, а трагічне минуле радив геть викреслити з пам'яті.

Тут, очевидно, розгарувалися також ці оптимісти, які, може, сподівалися, що пан Ґрабик принесе нам і покладе на стіл готовий акт, підписаний двома польськими екзильними урядами, яким вони раз і назавжди зрікаються — не тільки Львова і Коломиї, але й Тарнова і Любліна...

Слушно сказав пан Ґрабик, що у політиці ніхто нікому презентів не робить, але в історичних інтеревах, коли не „говорить кров та залізо", можуть собі поговорити по душам навіть завзятущі вороги.

Чи до чогось договоряться — це інша справа. Може бути, наприклад так, як у тій польській пословиці, що „гадал дзяд до образу, а образ до нєго ані разу". Або, по-нашому — „говорила, небіжка, до самої смерти". Я не дуже вірю в заснування „Українсько-Польського Товариства" в Ню Йорку, але поділяю думку п. Ґрабика, що говорити можна — навіть з поляками. І так уже, їй Богу, набридло нам дивитися один на одного і слухати до занудження наших патріотичних деклямацій, і коли не висунемось трохи на ширші води, то згахнемо і задусимось у власному гетті.

Можна, кінець - кінцем, вимагати від організаторів таких імпрез, щоб вони наперед зложили в канцелярії УККА відповідну заяву, що не зрадять „національних інтересів, а якби зрадили, то хай їм рука всохне, чи щось в тому сенсі.

Після відчиту д-ра Ґрабика чув я ще, як брати-буковинці „погрожували": „Як галичани запрошують собі поляків, то ми собі запросимо румунів!"

Океї. З румунської мови я знаю лише „певті-румунеціте", але на доповідь прийду..

Ікер.

НОВІ ІМІГРАНТИ

На ашуранси ЗУАДК-у прибули дня 5 квітня ц. р. кораблем „Дженерал Ленґфіт" (11тий транспорт) такі нові імігранти: Данилюк Михайло; Дугай Анна; Карпенко Іван; Курінний Анатолій; Кучинський Пантелеймон, Параскевія; Каспрук Діонизій; Каламай Василь; Корлатович Стефан; Митрофанюк Олександра; Осадчук Михайло; Шкорупло Михайло; Зубрицький Матвій; Тихович Наталя.

Кораблем „Юнайтед Стейтс" приїдуть дня 21-го квітня: Кочубей Павло, Магдалина, Анна; Янів Данило; Сумик Петро, Іван; Маліновський Владислав, Анна, Остап; Коґут Михайло, Мирослав; Полов Іван, Люба.

КНЯГИНЯ ГРАЦІЯ ПАТРИЦІЯ ВІТАЄ ГОСТЕЙ

Княгиня Грація Патриція, колишня Грейс Келлі, підносить тост за здоров'я зібраних на післявінчальному прийнятті.

ВСЯЧИНА

УМОВІ НЕДУГИ КОШТУЮТЬ АМЕРИКАНСЬКИЙ НАРІД ДВА БІЛЬЙОНИ РІЧНО

Віце - президент Ричард М. Ніксон промовляв на відкритті нового шпиталю в Вашинґтоні для умовохворих і сказав, що американський нарід внаслідок умових недуг річно втрачає коло двох більйонів долярів. Він казав, що з федеральних і стейтових та міських податків видається на лікування умовохворих коло одного більйона долярів, і стільки ж видають на цю саму ціль приватні особи. Віце-президент наводив статистику, з якої виходить, що половина всіх ліжок в американських шпиталях призначена для умовохворих, і казав, що, згідно з передбаченням лікарів, кожна десята дитина, тепер народжена, буде в своєму житті користати з шпиталів для умовохворих. Уряд плянує, щоб окрема комісія досліджувала, які людські і економічні причини викликають зріст умових недуг серед населення.

КНЯЖНА ҐРАЦІЯ ПАТРИЦІЯ ДІСТАЛА 132 ТИТУЛИ

Американська кінозірка Г. Келлі, яка тепер урядово називається княжна Ґрація Патриція Монако, після одружіння з кн. Рейнієром III, дістала аж 132 нові титули, яких вона ніколи не зможе навіть запам'ятати. Вона має два титули княжни, 4 титули герцогині, 9 титулів баронесси, 8 титулів графині і аж 111 титулів „леді" (такі титули мають дружини лордів чи перів). Та всі ці титули не дійсні, а титулярні, бо вона пануватиме тільки над 22,000 жителів Монака, яке має всього 375 акрів території, на якій знаходяться три містечка Монако - Віль, Ля Кондаміне і Монте Карльо, зі славною на ввесь світ рулетою. Та все таки нова княжна Монако прийматиме в своєму палаці 100 членів дипломатичного корпусу, який репрезентує 26 держав.

● У Мехіко страйкують 80 відсотків телефонічних апаратів. Робітники домагаються збільшення платні, кращої лікарської опіки і поліпшення умов соціяльного забезпечення.

РОЗШУКИ

Пошукую свого шкільного товариша Володимира КОЛЯНКОВСЬКОГО, його брата Михайла і сестру Анну — вони є дітьми Діонізія Колянковського з села Увисла, пов. Копичинці, Зах. Україна. Хто знав би про них, або вони самі, прошу голоситися на адресу:
WASYL KOHUT
324 Queen St., W.
Toronto, Ont., Canada.

Пошукую рідного брата Володимира ПАНОВИКА — має перебувати в Америці. Відомість проситься слати на адресу:
YAROSLAV PANOWYK
50 Daven Porth St., Boltno - Lan'c England
або до його приятеля
PETRO MARCZYCHA
824 Corinthian Ave., Phila. 30, Pa. USA

ПАРАНЯ ПРОЦИШИН зі Слободи Золотої, пов. Бережани — пошукує своїх внуків Галю, Олю і Левка ЧЕПІЛЬ з Лапшина.
Прошу зголоситись на адресу одної з внуків:
MARY BUHAY
10315 Mack Avenue
Detroit 14, Mich., USA

Петро ТЕРПЕЛЮК пошукує Маріяна ШВЕДА, який проживав у Бельгії під адресою: Rue des Acacias Cheratte, Liege Belgique. Хто знав би про місце його перебування прошу писати до Peter Terpelnk, 604 W. Wingohoking St., Philadelphia 40, Pa.

Дочка Марії МИКОЛІВ, замужня ФОЙТ, пошукує своєї тети Анастазії МИКОЛІВ, зам. Прокопчук. Голоситись на адресу:
ANNA FOYT
469 Boyd Ave., Winnipeg 4, Man. Canada.
або: WASYL MOROZ
74 E. 7th St., New York City

КУПУЙТЕ В ПІДПРИЄМСТВАХ, ЩО ОГОЛОШУЮТЬСЯ В „СВОБОДІ"